

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства охорони здоров'я України, Офісу Генерального прокурора
09 березня 2022 року № 177/450/46

ПОРЯДОК
взаємодії між органами та підрозділами Національної поліції України,
закладами охорони здоров'я та органами прокуратури України при
встановленні факту смерті людини під час воєнного стану
на території України

I. Загальні положення

1. Цей Порядок визначає механізм взаємодії між органами та підрозділами Національної поліції України, закладами охорони здоров'я та органами прокуратури України під час перевірки обставин смерті людини під час воєнного стану на території України.

2. Терміни, що вживаються в цьому Порядку, мають такі значення:
лікарське свідоцтво про смерть - «лікарське свідоцтво про смерть» за формою № 106/о або «фельдшерська довідка про смерть» за формою № 106-1/о, що затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я України від 08 серпня 2006 року № 545, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 25 жовтня 2006 року за № 1150/13024;

насильницька смерть – смерть від механічних ушкоджень (дія тупих предметів, у тому числі транспортна травма, падіння з висоти, дія гострих предметів, вогнепальної зброї), асфіксії, дії крайніх температур, електричного струму, променевої енергії, низького та високого атмосферного тиску, отруень тощо;

смерть за місцем проживання – смерть, яка настала в приміщенні (усіх його складових частинах), яке знаходиться у власності або користуванні особи (за винятком санаторно-курортних закладів та готелів) та пристосоване для постійного або тимчасового проживання в ньому фізичних осіб, а також на присадибній земельній ділянці, прилеглий до приватного будинку;

підозра на насильницьку смерть – сукупність обставин, які дають підстави вважати, що смерть людини могла настати внаслідок механічних ушкоджень (дія тупих предметів, у тому числі транспортна травма, падіння з висоти, дія гострих предметів, вогнепальної зброї), асфіксії, дії крайніх температур, електричного струму, променевої енергії, низького та високого атмосферного тиску, отруєнь тощо, зокрема раптова смерть, за нез'ясованих обставин, за наявності тілесних ушкоджень тощо.

II. Порядок дій працівників закладів охорони здоров'я

1. Огляд трупа працівниками закладів охорони здоров'я проводиться лише за умови відсутності загроз життю та здоров'ю таких працівників.

2. Заклади охорони здоров'я, у разі надходження повідомлення про смерть людини, негайно повідомляють органи та підрозділи Національної поліції України за телефоном екстреного виклику (102) про кожен випадок установлення ними факту смерті людини незалежно від місця її настання.

3. Працівникам закладів охорони здоров'я дозволяється видавати лікарські свідоцтва про смерть та проводити видачу/захоронення тіл без направлення на судово-медичну експертизу за умови огляду трупа працівником закладу охорони здоров'я на місці перебування трупа зі встановленням факту відсутності ознак насильницької смерті або на підставі наявної медичної документації із закладів охорони здоров'я (без уточнення).

4. Невидача лікарського свідоцтва про смерть відповідно до пункту 3 може бути зумовлена лише прямою письмовою вказівкою з боку органів військової адміністрації, Служби безпеки України та інших уповноважених органів.

5. У випадку встановлення ознак насильницької смерті, до приїзду працівників поліції на місце події працівникам закладів охорони здоров'я забороняється порушувати обстановку за місцезнаходженням трупа, переміщати його, та необхідно рекомендувати не виконувати такі дії присутнім на місці події особам, у тому числі родичам померлих.

6. Заклади охорони здоров'я видають лікарські свідоцтва про смерть за територіальним принципом.

7. У випадках визначення ознак насильницької смерті у закладі охорони здоров'я:

1) за умов перебування хворого або пораненого перед смертю на лікуванні, лікарське свідоцтво про смерть видається без розтину на підставі огляду трупа та наявної медичної документації;

2) при настанні смерті в приймальному відділенні закладу охорони здоров'я за умов явних ознак вогнепальної, вибухової, опікової, хімічної, радіаційної або іншої травми, як результату бойових дій, незалежно від того, чи є постраждалий військовим або цивільним, лікарське свідоцтво про смерть видається лікарем закладу охорони здоров'я на підставі зовнішнього огляду;

3) невидача лікарського свідоцтва про смерть відповідно до підпунктів 1 та 2 цього пункту може бути зумовлена лише прямою письмовою вказівкою з боку органів військової адміністрації, Національної поліції України, Служби безпеки України або інших уповноважених органів.

8. У разі смерті людини поза межами закладів охорони здоров'я лікарське свідоцтво про смерть видається закладом охорони здоров'я за територіальним принципом з наданням інформації про видачу такого свідоцтва до органу та підрозділу Національної поліції України, на території обслуговування якого знаходиться заклад охорони здоров'я.

III. Порядок дій працівників бюро судово-медичної експертизи

1. Огляд трупа на місці його виявлення проводиться слідчим із залученням судово-медичного експерта або лікаря. У разі неможливості огляду трупа на місці його виявлення (обстріли, проведення бойових дій тощо) огляд трупа здійснюється слідчим в бюро судово-медичної експертизи або іншому спеціально визначеному та облаштованому безпечному місці, із залученням судово-медичного експерта або лікаря з можливим подальшим направленням трупа для проведення судово-медичної експертизи (розтину) трупа.

2. Працівники бюро судово-медичної експертизи:

1) на підставі постанови, направлення, відношення або іншого документа, складеного уповноваженою особою військової адміністрації, Національної поліції України, Служби безпеки України, прокуратури або інших уповноважених органів, проводиться судово-медичне дослідження (зовнішній огляд) або судово-медична експертиза (розтин) трупа;

2) до проведення судово-медичного дослідження або експертизи (надалі – судово-медична експертиза) особисто судово-медичним експертом, який проводить експертизу, дублюється інформаційне сповіщення щодо наявності трупа за телефонним номером, визначеним територіальним органом поліції. Відсутність у поліції попередньої

інформації щодо наявності трупа в судово-медичній установі не є підставою для припинення судово-медичної експертизи й видачі лікарського свідоцтва про смерть;

3) за умов явних ознак вогнепальної, вибухової, опікової, хімічної, радіаційної або іншої травми, як результату бойових дій, незалежно від того, чи є постраждалий військовим або цивільним, лікарське свідоцтво про смерть видається лікарем судово-медичним експертом на підставі зовнішнього огляду. Умовою для використання подібного алгоритму є обов'язкове фотографування трупа із достатнім цифровим документуванням, обов'язковий відбір матеріалу для судово-імунологічного та можливого молекулярно-генетичного дослідження (за необхідності), а також за можливості збереження елементів, що стали причиною травмування;

4) при проведенні експертизи неідентифікованих трупів осіб, що загинули внаслідок бойових дій (цивільних та військових), підхід має бути таким самим за зовнішнім оглядом. Додатково в обов'язковому порядку експертом мають бути здійснені заходи для подальшої ідентифікації (фіксація та обов'язкове фотографування особливих прикмет, зубної формули тощо, вилучення та зберігання об'єктів для молекулярно-генетичної експертизи). Впізнання трупа зі складанням відповідного протоколу може бути проведене з дотриманням вимог Кримінального процесуального кодексу України.

5) за результатами зовнішнього огляду складають дослідну частину висновків експерта.

6) проводять судово-медичну експертизу (розтин трупа у виключних випадках з усіма необхідними лабораторними дослідженнями у виключних випадках) та складають висновок експерта;

7) надають протягом трьох діб після початку проведення експертизи особі, яка винесла постанову для проведення експертизи, інформацію про причину смерті;

8) надають висновок експерта особі, яка направила труп для проведення експертизи, протягом трьох діб після його складання;

9) видають лікарські свідоцтва про смерть близьким родичам або уповноваженій особі за наявності документальних підтверджень відповідних повноважень;

10) видають лікарське свідоцтво про смерть безпосередньо перед видачою трупа для запобігання перевищення термінів знаходження трупа у морзі;

11) здійснюють видачу трупа особі, що має лікарське свідоцтво про смерть без будь-яких додаткових дозволів.

IV. Порядок дій уповноважених працівників органів та підрозділів Національної поліції України

1. Уповноважені працівники органів та підрозділів Національної поліції України:

1) здійснюють реєстрацію в журналі єдиного обліку заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, форма якого наведена у додатку 4 до Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події (пункт 4 розділу II), затвердженого наказом МВС від 08 лютого 2019 року № 100, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 05 березня 2015 року за № 223/33194, повідомлень про факт смерті людини, у тому числі повідомлень, що надійшли від закладів охорони здоров'я;

2) виїжджають для огляду при надходженні повідомлення про факт смерті людини із ознаками насильницької смерті або підозри на таку, у тому числі за місцем її проживання;

3) за результатами огляду трупа, після з'ясування обставин смерті та за відсутності ознак насильницької смерті чи підозри на таку повідомляють територіальний заклад охорони здоров'я про необхідність оформлення лікарського свідоцтва про смерть.

4) невідкладно повідомляють прокурора про факт насильницької смерті людини.

2. У разі надходження повідомлення про факт насильницької смерті людини, підозри на смерть людини або встановлення такого факту під час огляду трупа (частини трупа) людини, що померла раптово, на місце події виїжджає судово-медичний експерт або лікар, якщо вчасно неможливо залучити судово-медичного експерта.

3. Відомості, які містяться в повідомленнях про факти насильницької смерті людини, підозри на таку, підлягають унесенню до Єдиного реєстру досудових розслідувань відповідно до вимог Кримінального процесуального кодексу України.

4. Для проведення судово-медичної експертизи (розтину) або судово-медичного дослідження (зовнішнього огляду) направляються трупи (частини трупів) людей:

1) з ознаками насильницької смерті або достатньо обґрунтованої підозри на таку смерть;

2) особу яких не встановлено.

5. При направленні трупа (частини трупа) людини, особу якої не встановлено, для проведення судово-медичного дослідження (зовнішнього огляду) або судово-медичної експертизи (розтину) трупа проводиться дактилоскопіювання.

6. Транспортування трупа людини з ознаками насильницької смерті чи підозри на таку до бюро судово-медичних експерти здійснюється згідно із регіональними умовами.

**Заступник Міністра охорони
здоров'я України – головний
державний санітарний лікар України**

Ігор КУЗІН